

Тема Особливості суспільно-політичного та економічного розвитку країн Західної Європи в II. XX .

ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ.

1.Економічний розвиток країн Заходу у другій половині XX ст.

У роки Другої Світової війни економіка США не постраждала, а господарство країн Західної Європи і Японії було серйозно зруйновано.

Безсумнівним поштовхом до зростання стала реалізація плану Маршалла. Важливою умовою економічного зростання було розширення ринку.

Роки економічного зростання пополю на період видобутку дешевої нафти, в районі Перської затоки. Низька собівартість, висока якість і великі розміри видобутку призвели до витіснення нафтою вугілля, що значно скоротило витрати у виробництві.

Стівен Джобс

Почалась технічна революція, головною рушійною силою і символом став комп'ютер. У 1973 р. американець Стівен Джобс створив перший персональний комп'ютер, а в 1977 р. почалось їх серійне виробництво. Лідерство захопили фірми "Епл Макінтош" та "Майкрософт". У першій конкурентній боротьбі перемогу здобула остання, а її власник Б.Гейтс став одним з найбагатших людей світу.

Б.Гейтс

Комп'ютеризація потягла за собою ланцюгову реакцію. Вона відкрила дорогу застосуванню нових технологій у виробництві: роботів, гнучких технологічних ліній, систем автоматичного проектування і т.д. Одночасно масово розпочалось виробництво нових матеріалів. Розвивались біотехнологія, генна інженерія тощо.

Після другої світової війни світове господарство складалося з:

- економічно розвинених країн;
- держав соціалістичного табору;
- країн, що розвиваються, утворених після розпаду колоніальної системи.

Основними чинниками розвитку світового господарства були:

- розвиток науково-технічного прогресу;
- поглиблення всесвітнього поділу праці;
- інтернаціоналізація виробництва;
- сформувалась світова інфраструктура – комплекс галузей, які обслуговували світові економічні відносини (транспортна система, мережа інформаційних комунікацій);
- розширилися і набули нового змісту всі форми міжнародних економічних відносин.

Економічно розвинені країни. До них належали США, Японія, країни Західної Європи, які склали три фінансово-промислові панівні центри. В II половині XX ст. в них був здійснений поворот в інвестиційній сфері на користь масового споживання і соціальної інфраструктури.

Характерні особливості економічного розвитку:

- зростання у виробництві ролі НТП;
- запровадження механізації і автоматизації виробництва, нових технологій;
- звільнення значних людських ресурсів з матеріальної сфери виробництва і використання їх у сфері послуг;
- підвищення життєвого рівня населення;
- в промисловості вичерпування національних родовищ руд і вугілля, конкуренція імпортової нафти, підвищення ефективності використання палива зумовили скорочення у ВВП частки добувних галузей. Випереджачими темпами розвивалося виробництво електроенергії, газопостачання, хімічна промисловість. Друге місце в розвитку посідала електротехнічна галузь, провідна роль належала машинобудуванню. Виникли нові галузі: аерокосмічна, радіоелектронна.

В сільському господарстві відбувався перехід до машинного виробництва, стандартизованої продукції, землеробства, широке впровадження досягнень НТП. С/г перетворилося на індустріальну галузь, кількість працюючих тут зменшилася.

Швидкі темпи економічного зростання доповнюються початком органічної інтеграції в єдиний західноєвропейський простір. В 1951 році в Парижі було створено європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС). До нього ввійшли ФРН, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург. Ця організація об'єднала кам'яно - вугільну, залізорудну, металургійну галузі і контролювала 60% виплавлення сталі, 50% видобутку кам'яного вугілля в Західній Європі.

В 1957 році було підписано в Римі договір про створення Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС), його підписали ФРН, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург. Мета – створити спільний ринок, забезпечити рівномірний розвиток, стабільність і добробут населення Західної Європи. Для чого передбачалося

- ліквідувати митні бар'єри і обмеження для ввозу і вивозу товарів, капіталів;
- сприяти пересуванню людей;
- проведення єдиної торговельної політики стосовно третіх країн, усунення перепон для руху капіталів європейського інвестиційного банку.
- Євроатом, створений в 1957 році мав координувати розвиток атомної енергетики.

В 1958 році були утворені вищий виконавчий, законодавчий та консультативний органи ЄЕС, відповідно: Комісія, Рада Міністрів, Євро - парламент. Бюджет співтовариства формувався з внесків його членів. Створення ЄЕС свідчило:

- про подолання антагоністичного протистояння у Європі
- з 1.07.1968 року було запроваджено єдиний тариф на ввезення товарів з третіх країн
- успішно проводилася с/г політика
- з 1.01.1993 року функціонує єдиний внутрішній ринок співтовариства, відмінені обмеження щодо руху товарів, послуг, капіталів та людей
- у листопаді 1993 року вступив в силу Маастрихтський договір, згідно з яким до кінця десятиріччя Європейське Співтовариство мало перетворитись у валютний, економічний і політичний Європейський Союз з єдиними зовнішньою політикою, громадянством та валютою. 1 січня 1999 року на єдину валюту – євро перейшли 11 держав ЄС. Євро буде засобом безготівкового розрахунку поряд з національними валютами. Ціни в країнах вже зараз подвійні. З 2002 року з'явилися і готівкові євро. На сучасному етапі до ЄС входить 15 країн. У 1973 році до нього вступили Великобританія, Ірландія, Данія. У 1981 році – Греція, у 1986 році – Іспанія, Португалія, У 1995 році – Австрія, Швеція, Фінляндія. Кандидатами до вступу до ЄС є країни колишнього соціалістичного табору – Польща, Чехія, Угорщина та Естонія. Схиляються до поступового вступу до ЄС частини колишнього СРСР, в тому числі і Україна.

Отже, для господарського розвитку провідних країн світу друга половина ХХ століття стала періодом:

- поступової стабілізації основних галузей промисловості

- зростання виробництва товарів споживання
 - підвищення життєвого рівня населення
 - застосування досягнень науки, інформації та комп'ютеризації надало економічному розвитку технотронного характеру
 - людська діяльність набуває духовного виміру
 - фізична праця поступається місцем розумовій
- індустріальна епоха трансформується в постіндустріальну.

2. Соціальний розвиток країн Заходу у другій половині XX ст.

Значні економічні зміни на Заході не могли не викликати соціальних зрушень. Серед них у першу чергу слід виділити зниження темпів приросту населення. Це відбувалось за рахунок скорочення народжуваності, що було пов'язано насамперед із завершенням демографічної революції – кардинальними змінами в уявленні людей про те, скільки дітей повинно бути в сім'ї.

Витрати сім'ї на виховання дітей зросли, а батьки опинились перед вибором: або дітей буде багато, але тоді вони не в змозі дати їм необхідну освіту, або дітей буде менше, але вони будуть більш підготовлені до життя. Тому вибір все частіше стали робити вибір на користь меншої кількості дітей.

Тут слід ще врахувати, що під час війни загинула значна кількість чоловічого населення, що призвело до зміни пропорції між чоловічим і жіночим населенням на користь останніх значна частина жінок залишилась незаміжніми.

Серйозні зміни відбулися у структурі та чисельності сільського населення. Воно зменшилось вдвічі. При цьому сільські жителі зовсім не схожі на традиційне селянство. Сучасне фермерське господарство потребує висококваліфікованої праці і повністю орієнтоване на ринок.

Великий бізнес також зазнав змін. Економічне піднесення 60-х років, НТР створили умови для швидкого збагачення багатьох підприємців. Наприклад Біл Гейц – найбагатша людина у світі – власника компанії Майкрософт, що створює програмне забезпечення для комп'ютерів.

Водночас сучасне західне суспільство породжує і свої специфічні соціальні проблеми. Прискорений темп життя і роботи примушує людину знаходитись у постійному стресі. Не всі витримують ці напруги. Алкоголізм, наркоманія – це спроби уникнути реального життя.

Злочинність підштовхується бажанням досягти швидкого матеріального збагачення незаконним шляхом. Важкі соціально-психологічні наслідки має хронічне безробіття, навіть якщо безробітний отримує допомогу. Людина втрачає самоповагу. Соціальна апатія переходить в агресивність і відповідно в насильство.

3. Політичний розвиток країн Заходу у другій половині XX ст.

Розвиток політичної історії країн Заходу в післявоєнний період – це насамперед розвиток ліберальної демократії. Він йшов двома напрямками.

У 70-х роках у Західній Європі було ліквідовано останні фашистські і авторитарні режими. У 1974 р. в результаті революції був відкритий шлях до демократії в Португалії. У тому ж році було повалено військовий режим у Греції. У 1975 р. після смерті Франко на шлях демократії стала Іспанія.

Демократія сама по собі ще не є повною гарантією свободи. Часто буває, коли народні обранці більшістю голосів приймають рішення, які порушують права громадян. Тому важливо, щоб поряд з розвитком демократії йшов процес зміцнення й розширення прав і свобод громадян. Після Другої світової війни їх перелік збільшився. У 1948 р. ООН була прийнята Загальна декларація прав людини, в якій зібрано в єдине ціле громадянські, політичні, економічні, соціальні, культурні права, які склали 30 статей. Згодом було прийнято Декларацію прав дітей.

У результаті розширення функцій держави зростає бюрократизація суспільства, що призводить до таких зловживань, як хабарництво, зволікання, здирництво і т.д.

Незважаючи на ці негативні явища, ідея демократизації укорінилась в громадській свідомості. Цьому сприяло те, що становлення демократії збіглося з економічним піднесенням 50-60-х років. У свідомості простих громадян демократія асоціювалась з добробутом. Укоріненню демократії сприяли зміни в політичній культурі. Зростання добробуту, освіченості зумовили до розмивання соціальних гарантій у суспільстві і, відповідно, до встановлення політичної поміркованості, діалогів, компромісів.

Післявоєнний період – це час розквіту політичних партій. Система представницької демократії неможлива без такого політичного інституту як політична партія, яка стає ніби посередником між населенням і владою. В умовах демократії головне завдання політичних партій – забезпечити собі масову підтримку і здобути владу. У боротьбі за голоси виборців політичні партії прагнуть врахувати загальнонаціональні потреби, а не вузько специфічні певного соціального прошарку, як це було наприкінці XIX – на початку XX ст.

Зростання впливу політичних партій має низку негативних наслідків. Багато важливих питань вирішуються кулуарно у партійних канцеляріях, фракціях. Тривале знаходження при владі, як правило, призводить до зрошування партій і державних структур, що породжує корупцію

Своєрідною реакцією на засилля партій стала поява у 70-х роках масових демократичних рухів, екологічних (зелених), пацифістських, феміністичних, антиглобалістських і т.д.

Після падіння комуністичної системи нові держави проголосили, що вони обирають демократичний шлях розвитку. Проте демократія зустрічає досить серйозний опір, що пов'язано з економічними і політичними процесами в нових державах. Становлення демократичних режимів співпало з періодом жорстокої економічної кризи і значним падінням рівня життя. Також у цих країнах під прикриттям демократичної фразеології правлячої еліти процвітає корупція. Йде розкрадання національних багатств. Навіть з'явилась категорія політиків, які вміло маніпулюючи демократичною фразеологією,

домагаючись підтримки і допомоги США та країн Західної Європи, використовували владу у своїх корисних цілях, насаджуючи в країнах авторитарні режими.

Підсумки

Після Другої світової війни країни Заходу вступили в новий період свого розвитку. Після повоєнної відбудови розпочався процес становлення і розвитку моделі держави процвітання, яка, переживши кризу 70-х років і “консервативну революцію” 80-х років, зміцніла і продовжила свій розвиток. Модель держави процвітання, що базується на ліберальній демократії, ринковій економіці і системі соціального захисту, забезпечує високий життєвий рівень громадян і неперервний розвиток країн Заходу.

Домашнє завдання

Опрацювати матеріал підручника п-ф 5